

Checklista

Bli bättre på att kommunicera jämställt på Skolinspektionen

Här finns några enkla tips och förslag på hur du kan göra din text och dina bilder mer jämställda. Tipsen och förslagen kan även användas vid granskning och kvalitetssäkring av andras texter och bilder.

Text

➤ **Könsriktade personliga pronomen**

Exempel: hon/han, man/kvinna, pojke/flicka, denne/denna.

Variera ordningen eller skriv neutralt. Växla mellan *han/hon* och *hon/han*, *pojkar/flickor* och *flickor/pojkar*. Det går även bra att skriva neutralt såsom *eleven* eller *barnet*. Även ordvalet *hen* kan användas om det inte är relevant att lyfta fram könen.

Använd inte orden *manlig* eller *kvinnlig* när det inte krävs. Exempelvis *kvinnlig lärare* – skriv istället bara *lärare*.

Istället för mamma och pappa kan du använda ordet *vårdnadshavare*.

Välj det könsneutrala ordet *denna* istället för *denne*, som indikerar ett manligt kön. Skriv alltså *denna rektor* istället för *denne rektor*.

➤ **Könsriktade titlar, ord och begrepp**

Exempel på titlar kan vara *lärarinna*, *dagmamma* eller *tjänsteman*. Det omfattar även ord som *bemannad*, *gemene man* eller *endast man*.

Använd könsneutrala titlar, ord och begrepp i största möjliga mån. Vissa titlar och

uttryck kan ersättas enklare än andra eftersom det finns vedertagna alternativ. Andra är svårare eftersom de anses vara eller är befästa i antingen lagtext, yrkeskodex eller som ett normbegrepp ute i samhället.

Här finns några exempel på könsriktade titlar och förslag på alternativ.

Titlar:

- Lärarinna/kvinnlig lärare = lärare
- Tjänsteman = tjänsteperson, handläggare
- Dagmamma = dagbarnvårdare
- Mamma/pappa = vårdnadshavare
- Riksdagsman/-kvinna = riksdagsledamot
- Polisman = polis

Ord:

- Gemene man = allmänhet, folk
- Bemannad = tillsatt, besatt
- Mansålder = generation
- Mannaminne = så långt en kan minnas, på år och dagar
- God man = förmyndare, ombud
- Man = en, vi, det

➤ Talespersoner/kontaktpersoner

Sträva efter jämvikt, och fundera över om valen sker av slentrian eller av nödvändighet.

➤ Titlar på talespersoner/avsändare på myndigheten

Sträva efter att alltid ange våra interna titlar på samma sätt oavsett kön.

Bild

Gör inga omedvetna val av bilder, utan reflektera först. Sträva till exempel efter jämvikt i antalet flickor/kvinnor och pojkar/män när du väljer ut bilder för din text.

Tänk också efter om bilden på annat sätt förstärker könsnormerna, stereotyperna och könsordningen - eller utmanar den dessa? Eller går det att påstå att den är neutral? De två sistnämnda är att föredra.

Här kommer några exempel på fallgropar:

- **Roller:** Män/pojkar visas ofta i beslutsfattande situationer, vid bilar och teknik, och i farligare situationer än kvinnor/flickor. Kvinnor/flickor visas ofta i roller som omfattar omvårdnad, barn och så vidare.
- **Utseende:** Män ser ofta neutrala ut, alternativt bestämda och strikta. Kvinnor illustreras ofta sminkade och uppiffade.
- **Kameraperspektiv:** Kameravinkeln påverkar maktordningen genom att fotografen oftare får titta *ned* mot kvinnor (fågelperspektiv), medan den som fotar ofta får titta *upp* på män (grodperspektiv).

Aktivitet: Kvinnor/flickor illustreras ofta som passiva medan män/pojkar framstår som aktiva och handlingskraftiga.
- **Humör:** Kvinnor/flickor är ofta leende och trevliga, och de tittar ofta in i kameran. Män/pojkar är istället ofta bestämda och allvarliga, och de tittar inte lika ofta in i kameran som kvinnor.
- **Färger:** Kvinnor/flickor illustreras ofta med ljusa, varma färger, medan män/pojkar brukar illustreras med motsatsen.
- **Rekvisita:** Det finns ofta blommor, soffor och så vidare runt kvinnor/flickor, medan män/pojkar ofta vistas i mer avskalade miljöer. Finns rekvisita är den ofta i form av teknik, verktyg osv.
- **Genusidentifikation:** Vilket kön har personen/personerna på bilden? Kvinna/flicka, man/pojke eller oklar? Sträva efter en variation.

Genom att bli medveten om könsnormerna i samhället, tänka normkritiskt och aktivt motverka förlegade könsnormer och stereotyper kommer vi att bidra till ett mer jämställt samhälle.

”Du kan inte bli det du inte ser” /(Genusfotografen Thomas Gunnarsson)